

# พุทธปรัชญาเถรวาทเรื่องวิชามหาเศรษฐี

## THE THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY ON A MULTIMILLIONAIRE

รัตนา นาทอง\*

Rattana Nathong

Corresponding Author E-mail: na.rattanaaja@gmail.com

### บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคำสอนของพุทธปรัชญาเถรวาทเรื่องวิชามหาเศรษฐี เพื่อวิเคราะห์คำสอนของพุทธปรัชญาเถรวาทเรื่องการสร้างตัวสร้างฐานะเป็นมหาเศรษฐีได้จริง ผลการศึกษาพบว่า พุทธศาสนามีบทคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องเกี่ยวกับวิชาที่สอนให้คนเป็นผู้ไม่จน เป็นคนรวย เป็นมหาเศรษฐีอยู่จริง ถึงแม้ว่าคำสอนในพุทธศาสนาจะมีมานานกว่า 2,500 ปีมาแล้วแต่ยังคงความสดใหม่ทันสมัย สามารถนำไปสู่ความร่ำรวยมั่งคั่งเป็นมหาเศรษฐีได้จริงจะนอกจากจะเป็นผู้ไม่จนทรัพย์ภายนอกแล้วยังไม่จนทรัพย์ภายใน ตรงกันข้ามกับกลายเป็นผู้มั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพย์ภายนอกและอริยทรัพย์ภายในอันได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ มีความสุขทั้งในโลกปัจจุบันและโลกหน้าในอนาคต นับเป็นคำสอนที่หาไม่ได้ในที่แห่งไหนในโลกนี้นอกจากคำสอนในพระพุทธศาสนาเท่านั้น

**คำสำคัญ:** พุทธปรัชญา, เถรวาท, วิชามหาเศรษฐี

### ABSTRACT

The objective of this academic article was to study the teachings of the Theravada Buddhist philosophy, subject a millionaire to analyze the doctrine of the Theravada Buddhist philosophy, creating a real millionaire. The study showed that Buddhism has the teachings of the Buddha in the story of a subject that teaches people not to be rich in the real millionaire. Although Buddhism teachings have been over 2,500 years old, but still fresh, modern. It is possible to navigate to wealthy wealth, as the billionaire actually will be in addition to being an external non-internal and not until the internal estate contrary to becoming a fertile wealthy, both external and internal ariyatharap. Have fun in today's world and the future. It is not a place in the world, in addition to the teachings of Buddhism only.

**Keywords:** Theravada, Buddhist, a multimillionaire

### บทนำ

การกำหนดปรัชญาและอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิตที่ด้นส่งเสริมให้บุคคลมีกรอบความคิด ความเชื่อ จุดหมาย และหลักการของการดำเนินชีวิตของตนเอง ตลอดจนช่วยเป็นกรอบความประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามมา และมีส่วนช่วยปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรม การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของบุคคล ความสำเร็จเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาชีวิต มนุษย์ทุกคนล้วนต้องการความสำเร็จในชีวิต ความสำเร็จในชีวิตเปรียบได้กับการเดินทางไปสู่ที่ใดที่หนึ่ง การเดินทางนั้น จะต้องมียุจุดเริ่มต้น จุดมุ่งหมายปลายทาง และวิธีการจะเดินทางไปให้ถึงจุดหมายอันใด ปรัชญาแห่งความสำเร็จก็ฉนั้นนั่น กล่าวคือ ต้องมีหลักการ วิธีการ และจุดมุ่งหมาย บุคคลผู้ที่ต้องการความสำเร็จในชีวิตจึงจำเป็นต้องมี เป้าหมาย อุดมการณ์และปรัชญาในการดำเนินชีวิตเพื่อเตือนให้รำลึกถึงความไม่ประมาท

---

\* สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ความรู้ ความมีชื่อเสียง อำนาจ ความสุข ความร่ำรวย ความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ ความเป็นเศรษฐี เป็นมหาเศรษฐี เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นจุดหมายแห่งความสำเร็จที่บุคคลส่วนใหญ่ต้องการ ในทางปรัชญา ถือว่าการตั้งจุดหมายสูงสุดในสิ่งที่จะเป็นไปได้ และในขณะที่เดียวกันก็ต้องตั้งจุดหมายรองลงมาด้วย แม้จะทำได้ไม่ถึงจุดหมายสูงสุด ก็จะต้องถึงจุดหมายรองอันใดอันหนึ่งอย่างแน่นอน ถ้าปฏิบัติตามหลักปรัชญาแล้ว จะไม่ประสบความผิดหวัง หรือความล้มเหลวเลย มีแต่จะประสบความสำเร็จเป็นขั้น ๆ เท่านั้น (วิโรจน์ วิชัย, 2553)

ขั้นตอนที่ 1 ปูพื้นฐานกำหนดเป้าหมายเตรียมการเป็นมหาเศรษฐี เพื่อความร่ำรวยมั่งคั่งทั้งทางโลกและทางธรรม

บุคคลคนผู้อยากเป็นคนที่มีสมบรูณ์ มีความสุขในการดำเนินชีวิต เรียนรู้ที่จะตั้งเป้าหมายในชีวิต มากกว่าที่จะปล่อยให้ชีวิตเป็นไปตามกรรม และต้องการความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตัวเองได้ตั้งไว้ อยากมีอิสรภาพทางการเงิน อยากเป็นคนรวย เป็นเศรษฐี เป็นมหาเศรษฐี (a multimillionaire) หมายถึง ผู้ที่มีเงินมหาศาล (พจนานุกรมแปล ไทย-อังกฤษ อ.สอ เสถบุตร) ต่างตื่นตัวชวนขายที่จะเรียนรู้วิธีการสู่เส้นทางมหาเศรษฐี จนเกิดบทความ งานเขียน การเปิดอบรมสัมมนา และสอนสูตรแห่งความสำเร็จ เกิดขึ้นมากมายเช่น หนังสือชุดพ่อรวยสอนลูก (Rich Dad Poor Dad) ของโรเบิร์ต คิโยซากิ (Kiyosaki Robert t.) ที่เป็นที่รู้จักดีในกลุ่มผู้ที่แสวงหาหนทางสู่ความสำเร็จในเส้นทางสู่การเป็นมหาเศรษฐี สำหรับชายพุทธแล้วในหลักคำสอนที่เรียกว่าพุทธปรัชญานั้นมีหลักคำสอน วิชามหาเศรษฐี ไว้เป็นเวลายาวนานกว่า 2,500 ปีมาแล้วและเป็นคำสอนที่ยังคงความทันสมัยและให้ผลจริงแก่ผู้ที่น้อมนำไปลงมือปฏิบัติตามอย่างจริงจัง เป็นหลักธรรมที่ใช้ในการทำงาน เพื่อประสบความสำเร็จในการทำงาน หรือกิจการงานต่าง ๆ (ไทยพับลิก้า, 2561)

ในความเป็นจริงแท้คำว่า “เศรษฐี” นั้นแปลว่า “ผู้ประเสริฐ” หรือ “ผู้ประเสริฐที่สุด” อันเป็นความหมายที่ลึกและเกิดผลมากกว่าร่ำรวยธรรมดาหลายร้อยหลายพันเท่า คำว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ” เพราะฝึกได้ เพราะมนุษย์มีร่างกายมีสติปัญญาจึงมีโอกาสได้สร้างบุญมากกว่าสัตว์ มากกว่าเทวดา ที่สำคัญที่สุดมีโอกาสได้พัฒนาจิตใจไปสู่ความประเสริฐ นำไปสู่การกระทำที่ดีกว่าสัตว์ทั้งปวงใน 3 ภพ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ศาสนาแห่งเหตุและผล เป็นศาสนาแห่งความสุข และทำให้ทุกคนรู้ว่า “ไม่มีอะไรในโลกนี้ที่เกิดขึ้นด้วยความบังเอิญหรือเกิดขึ้นมาลอย ๆ ต้องมาจากเหตุและปัจจัยสนับสนุนให้เกิด” หรือที่เรียกว่าเกิดขึ้นตามกฎแห่ง ปฏิจจสมุปบาท โลกนี้จึงไม่มีอะไรที่บังเอิญ ไม่มีอะไรที่ได้มาฟรีๆ ทุกเรื่องต้องลงมือทำต้องใช้เวลา เบื้องต้นเราต้องสร้างบันไดสามขั้นขึ้นขึ้นมาก่อน นั่นคือ เราต้อง “ดี” ก่อนเป็นพื้นฐานขั้นแรก จากนั้นเมื่อเราดีแล้ว “สุข” ก็จะตามมาเป็นขั้นที่สอง เมื่อเราสุขแล้วเราจึงจะ “รวย” เป็นขั้นสุดท้าย เมื่อมีบันไดสามขั้นแล้วหัวใจที่สำคัญที่จะช่วยให้ทุกคนเป็นมหาเศรษฐีได้จริง สามอย่างคือ สม่่าเสมอ มากพอ นานพอ อันหมายถึง การทำความดี กรรมดีใดๆ หรือสิ่งที่เรานั้นๆ เราต้องลงมือทำให้สม่่าเสมอ ทำด้วยความพากเพียร อดทน มีศรัทธาอย่างแรงกล้าว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นเรื่องดีต่อชีวิตทั้งต่อตนเองและคนรอบข้าง ทำให้มากพอสะสมไปเรื่อยๆ จนถึงจุดที่ส่งผล นานพอคือการกระทำที่สม่่าเสมอ มากพอเป็นระยะเวลาอันนาน จนเป็นจุดที่ดีที่สุด เป็นจุดที่ปลอดภัยมั่นคงที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 เตรียมการ เตรียมตน เตรียมเสบียงบุญ – วิธีชนะใจตน ชนะใจคนอื่นชนะใจตน – หลักโอวาท 3 คือ ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส (ศีล 5) ชนะใจคนอื่น – หลักพรหมวิหาร 4 และ สังคหวัตถุ 4 ความเป็นผู้ประเสริฐ ผู้ไม่เจนนั่นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่ต้องมีเพื่อนำพาชีวิตของตนก้าวขึ้นสู่บันไดแห่ง ความร่ำรวยทั้งรวยสุขหรือรวยทรัพย์ทั้งปวงคือ กฎเหล็ก 2 ข้อ ที่จำเป็นต้องผ่านให้ได้

ก่อนได้แก่ หนึ่ง ต้องชนะใจตนเอง สอง ต้องชนะใจคน การชนะใจทั้งสองข้อนี้ถือเป็นการชนะที่ยิ่งใหญ่เหนือชัยชนะทั้งปวงบนโลกใบนี้ เป็นการชนะแบบใสสะอาดด้วยหลักธรรม ด้วยความดีงาม ด้วยความจริงใจ ไม่ใช่เล่นหลอกหลอหรือใช้กำลังอำนาจหักหาญบังคับจิตใจใคร

1. ต้องชนะใจตนเอง พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “อิตตา หเว ชิตํ เสยโย” แปลว่าชนะตนนั้นแหละดี หมายถึงความสามารถในการควบคุมตนเองให้มีความประพฤติในสิ่งที่ดีงาม ทั้งทางกาย วาจา ใจ จึงกล่าวได้ว่าการชนะตน คือหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงพุทธวาทะไว้ในวันมาฆบูชาครั้งแรกของโลกที่เรียกว่า “โอวาทปาติโมกข์” หรือโอวาท 3 คือ การทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส เป็นการทำความดีด้วยตัวเองไม่ให้เกิดศีล 5 ทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อเป็นการป้องกันการตนไม่ให้ตกต่ำ เป็นพื้นฐานของการนำคนไปสู่ความเจริญทั้งปวง

“การควบคุมตัวตนเองนั้นมันหนัก เหนื่อย ในขั้นต้น ความจริงสบายปลายมือ แต่ว่าคนเราขาดความอดทนจึงไม่สามารถควบคุมตัวเองไว้ได้ เรามีแต่เรื่องตามใจตัวเอง การปล่อยไปตามอารมณ์ ปล่อยไปตามอำนาจของสิ่งแวดล้อม แต่ไม่เคยการปราบปรามตัวเอง จึงยากแก่การที่จะควบคุมตัวเอง แต่ถ้าหากควบคุมบ่อยๆ ประพฤติจนเป็นนิสัย สิ่งใดที่ทำงานเป็นปกติมันก็เป็นศีลสำหรับบุคคลนั้น เพราะศีลนั้นเขาแปลว่าปกติก็ได้ เช่นว่า เราตื่นเช้าเป็นปกติก็เรียกว่ามีศีลของคนตื่นเช้า เราทำอะไรๆ เป็นปกติ ก็เรียกว่ามีศีลในรูปนั้น

คนเราบังคับตัวเองได้มากเท่าใด ยิ่งเป็นผู้ประเสริฐมากเท่านั้น คนที่ประเสริฐคือคนที่บังคับตัวเองได้ ถ้าบังคับตัวเองไม่ได้ก็ไม่ประเสริฐอะไร ความใหญ่ของคนที่อยู่ที่การบังคับตัวเอง เขาตั้งให้ใหญ่เท่าใด มันก็ใหญ่ไม่ได้เรื่องนั้นแหละ สำคัญมันอยู่ตรงนี้ เพราะฉะนั้นเราต้องบังคับตัวเองไว้ เหนียวรั้งไว้”(หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ) การเอาชนะจิตใจฝ่ายต่ำหรือกิเลสต้นเหตุของความหลงในตัวของเราเองเป็นเรื่องสำคัญที่เราจะต้องเอาชนะตัวเองให้ได้และสิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้เราชนะก็คือ “กำลังใจที่มั่นคง” และ “สติ” เพื่อเป็นการไม่ให้เกิดความผิดพลาดในชีวิตต้องพิจารณาอย่างละเอียดว่าทำแล้วเกิด ผลดี-ผลร้าย อย่างไร ถ้าไม่ทำแล้วเกิด ผลดี-ผลร้าย อย่างไร ดังที่ครูบาอาจารย์ท่านบอกวิธีเอาชนะแบบเด็ดขาดว่า ให้พิจารณาโทษของสิ่งนั้น เมื่อเห็นโทษแล้วให้บรรเทาความมัวเมาในสิ่งนั้น บรรเทาแล้วพยายามทำให้สิ้นไป เมื่อสิ้นไปแล้วพยายามไม่ให้เกิดขึ้นอีก การพิจารณาด้วยสติที่สมบูรณ์พร้อมทำให้เราได้คำตอบที่ดีแต่ถ้ามี ผู้รู้หรือครูบาอาจารย์ ช่วยแนะนำก็จะดีมากขึ้นไปอีก การพิจารณาต้องฝึกทำให้บ่อยๆ ฝึกให้เราคิดให้ได้ว่าหากเราทำแบบนั้นแล้วอะไรจะเกิดขึ้น คิดแบบต่อเนื่อง คิดไปให้สุดทาง คิดทบทวนกลับไปกลับมาถึงผลที่จะเกิดขึ้นทั้งผลทางบวก-ผลทางลบ เป็นการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนไว้ การคิดพิจารณานี้เป็นหนึ่งในการฝึกทำ วิปัสสนา การคิดพิจารณาหรือการวิปัสสนาถือว่าเป็นการสร้างบุญใหญ่มาก เกิดผลมาก เหนือจากทานและศีล เป็นขั้นสูงสุดของการสร้างบุญที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา คนที่ทำความดี ชนะใจตนเองได้ ควบคุมตนเองได้ ตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรมเกรงกลัวและละอายต่อบาปทั้งปวง ไม่ว่าจะเล็กน้อยหรือใหญ่ จะเป็นผู้มีบุญมากเป็นบุญที่เกื้อหนุนให้พบความสุขความเจริญอย่างรวดเร็ว

คนที่อยากเป็นมหาเศรษฐี อยากเป็นคนที่มีชีวิตดี มีสุข ร่ำรวย ต้องเริ่มต้นจากชนะใจตนเอง ชนะกิเลสตัณหาและอำนาจฝ่ายต่ำภายในตัวตนให้ได้ก่อน ถึงจะไปชนะคนอื่น สิ่งอื่นภายนอก ดังตัวอย่างที่มีให้เห็นอยู่ทั่วไปของคนรวย ของมหาเศรษฐี ของคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมากมายที่ออกมาเปิดเผยเส้นทางสู่ความสำเร็จที่เริ่มต้นจากการเอาชนะใจตัวเอง ชนะกิเลส ชนะความจน ชนะความย่อท้อ ชนะการดูถูกทั้งจากตัวเองและจากการที่ถูกคนอื่นเขาดูหมิ่นเหยียดหยาม การเอาชนะดินฟ้าอากาศ ธรรมชาติทั้งหลาย

2. ต้องชนะใจคนอื่นพระพุทธเจ้าทรงเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำให้ผู้อื่นยอมรับและสามารถครองใจคนได้อย่างอัศจรรย์ พระพุทธองค์เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาอย่างหาที่เปรียบไม่ได้และมีพระปรีชาสามารถอย่างยิ่งในการรับมือกับอคติจิตวิสัยคน ที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งพระปรีชาสามารถในการรับมือกับอุปสรรคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเล็กน้อยหรือสาหัสสาครรเพียใดก็สามารถเอาชนะได้ การตรัสรู้ธรรมของพระพุทธเจ้านั้นกว่าจะเป็นที่ยอมรับกันถึงบัดนี้ พระพุทธองค์ต้องกับอคติและการไม่ยอมรับจากคนจำนวนมากมายมหาศาล จากคนรอบข้างทุกระยะ ดังที่ทราบกันดีตาม พุทธประวัติ แต่พระพุทธองค์ก็สามารถเอาชนะใจทุกคนได้ ด้วยพระเมตตาและพระปรีชาสามารถ หลักธรรมที่พระพุทธองค์ใช้ครองใจคนเสมอมาและยังถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รู้และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลดีต่อชีวิต งาน อาชีพนั้นคือ ทรงใช้หลักของ “พรหมวิหาร 4” และ “สังคหวัตถุ 4” ที่ชนะใจคนอื่นได้อย่างเด็ดขาดถาวร คำว่า “พรหมวิหาร” นั้น “วิหาร” แปลว่า ที่อยู่ “พรหม” แปลว่า ประเสริฐ เมื่อมารวมกันจึงหมายความว่า เอาใจจับอยู่ในอารมณ์แห่งความประเสริฐ หรือเอาใจไปติดแนบสนิทในความดีที่สุด ซึ่งมีคุณธรรม 4 ประการคือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

“พรหมวิหาร 4 ประการ เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะต้องให้มีอยู่ประจำในจิตใจ และเป็นท่าทีของจิตใจที่จะทำให้แสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้อง โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้ง 4 ที่เขาประสบมา กล่าวคือ

1. ในสถานการณ์ที่เขาอยู่เป็นปกติเราก็มียเมตตา คือความเป็นมิตรไมตรี ความมีน้ำใจปรารถนาดี ต้องการให้เขามีความสุข ซึ่งหมายถึงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น แต่ละคนๆ ที่เราเกี่ยวข้องขยายออกไปจนถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์หรือต่อสังคมทั้งหมดทั่วทั้งโลกเมตตาเป็นคุณธรรมพื้นฐานประการแรกที่ต้องมี ซึ่งใช้ในยามปกติ เราก็มียเมตตาปรารถนาดี คิดหาทางสร้างสรรค์ความสุขความเจริญให้แก่เขาเรื่อยไป

2. ในสถานการณ์ที่เขาตกต่ำเดือดร้อนเราก็มียกรุณา คือความพลอยรู้สึกโหวตามความทุกข์ความเดือดร้อน หรือปัญหาของเขา และต้องช่วยเหลือปลดปล่อยให้เขาพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนนั้น กรุณานี้ต่างไปจากเมตตา คือเมตตาใช้ในยามปกติ แต่เมื่อเขาตกต่ำลงไปกลายเป็นเดือดร้อนเป็นทุกข์ เราก็มียกรุณา ฝึใจช่วยบำบัดทุกข์ให้

3. ในสถานการณ์ที่เขาขยับสูงขึ้นไปในความดีงาม ความสุข ความสำเร็จ เราก็มียมุทิตา หมายความว่า เมื่อเขาเปลี่ยนไปในทางที่สูงขึ้น ได้ดีมีสุขทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ประสบความสำเร็จเราก็มียไปเป็นมุทิตา คือพลอยยินดีด้วย ช่วยส่งเสริมสนับสนุนในวงการงานตลอดจนการเป็นอยู่ทั่วไปนั้น เรื่องที่สำคัญมากก็คือ เมื่อคนมีปัญหา มีทุกข์เดือดร้อน เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย หรือยากไร้ขาดแคลน ก็ต้องมีกรุณาที่จะเอาใจใส่แก้ปัญหา เมื่อมีคนประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งดีงาม ทำอะไรต่ออะไรพัฒนาก้าวหน้าไป ก็ต้องมีมุทิตาช่วยส่งเสริมสนับสนุน แต่ในยามปกติก็ต้องไม่ปล่อยปละละเลย ต้องเอาใจใส่ต่อการที่จะทำให้เขาอยู่ดีมีสุข เช่น มีสุขภาพดี อยู่ในวิถีทางความสุขความเจริญและการพัฒนาสืบต่อไป คือต้องมีเมตตาปรารถนาดี ถ้าปฏิบัติได้อย่างนี้ก็จะทำให้กิจการงานและประโยชน์สุขที่มุ่งหมายพร้อมที่จะสำเร็จอย่างแท้จริง และเมื่อปฏิบัติตามหลักการอย่างนี้ คุณสมบัติอย่างหนึ่งก็จะเกิดขึ้นในตัวผู้นำคือ “ปิโย” แปลว่า “ผู้เป็นที่รัก” กล่าวคือ ผู้ร่วมงานหรือผู้ร่วมไปด้วยกัน หรือจะเรียกผู้ตามก็แล้วแต่ ก็จะมีความรัก มีความรู้สึกสนิทสนม สบายใจต่อผู้นำนั้นเสริมความรู้สึกอยากร่วมไปด้วยให้หนักแน่นมากขึ้น ทั้งร่วมใจและร่วมมือ อย่างไรก็ตาม ปิโยเท่านั้นไม่พอ ปิโยนั้นได้มาจากเมตตา กรุณา มุทิตา แต่ยังต้องมีอีกข้อหนึ่งคือ พรหมวิหารข้อสุดท้ายได้แก่

4. ในสถานการณ์ที่เขาทำผิดหลักหรือละเมิดธรรม เรามี อูเบกขา หมายความว่าเมื่อใดเขาทำอะไรไม่ถูกต้องโดยละเมิดธรรมคือละเมิดต่อหลักการ หรือละเมิดต่อความถูกต้อง ทำให้เสียหลัก เสียกฎเกณฑ์ เสียความเป็นธรรม เสียความชอบธรรม ทำลายกติกา เป็นต้น ผู้นำจะต้องตั้งอยู่ในหลักที่เรียกว่าอูเบกขา อูเบกขาก็คือ รักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่เข้าข้าง หยุดการขวนขวายในการที่จะปฏิบัติตามข้อ 1-2-3 คือ จะต้องเอาธรรมเป็นใหญ่แล้วก็รักษาหลักการ กฎเกณฑ์กติกา หรือรักษาตัวธรรมไว้ อูเบกขานี้เป็นตัวรักษาดุล เป็นตัวจำกัดหรือคุมการปฏิบัติตามข้อ 1-2-3 (เมตตา – กรุณา – มุทิตา) ไม่ให้เกินขอบเขตไปจนกลายเป็นเสียธรรม คือ การปฏิบัติต่อคนหรือช่วยเหลือคนจะต้องไม่ให้เสียความเป็นธรรม ไม่ให้เป็นการทำลายหลักการ ไม่ให้เป็นการละเมิดต่อกฎเกณฑ์กติกาที่ชอบธรรม” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2550)

คุณธรรม 4 ประการนี้ นอกจากความเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐแล้ว ยังเป็นอานิสงส์ความสุขแก่ผู้ปฏิบัติถึง 11 ประการคือ นอนหลับเป็นสุข เหมือนนอนหลับในสมบัติ ตื่นขึ้นมาก็มีความสุข ไม่มีความขุ่นมัวในใจ นอนฝัน ก็ฝันเป็นมงคล เป็นที่รักของมนุษย์ เทวดา พรหม และภูติผีทั้งหลายเทวดาและพรหมจะรักษาให้ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง จะไม่มีอันตรายจากเพลิง สรรพาวุธและยาพิษ จิตจะตั้งมั่นในอารมณ์สมาธิเป็นปกติ สมาธิที่ได้ไว้แล้วจะไม่เสื่อม จะเจริญยิ่งขึ้น มีดวงหน้าผุดผ่องเป็นปกติ เมื่อจะตายจะมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ถ้ามีได้บรรลุมรรคผลในชาตินี้ ผลแห่งการเจริญพรหมวิหาร 4 นี้ก็จะส่งผลให้ไปเกิดในพรหมโลก มีอารมณ์แจ่มใส จิตใจปลอดโปร่ง ทรงสมบัติวิปัสสนา และทรงศีลบริสุทธิ์ พรหมวิหาร 4 นี้เป็นของวิเศษมากผู้ใดทรงหรือมีไว้ จะชนะใจตนเองและนำไปสู่การชนะใจคนอื่นด้วยพร้อมๆ กัน พระพุทธเจ้าได้ทรงค้นพบธรรมะและสั่งสอนให้คนทั้งหลายที่จะพ้นทุกข์ต้องตั้งจิตใจของตนให้อยู่ในพรหมวิหารทั้ง 4 ประการนี้ เพื่อให้จิตใจสงบ หยุดความโลภ โกรธ หลง ให้บรรเทาเบาบางหรือหมดสิ้นไปเมื่อจิตใจปราศจากความโลภ โกรธ หลง ก็จะสามารถเปิดทางให้ ปัญญา เกิดและเจริญงอกงามขึ้น

สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถยึดเหนี่ยวน้ำใจคน นำตนเองไปนั่งอยู่กลางใจผู้อื่นได้ มี 4 ประการคือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา สังคหวัตถุ แปลว่า ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน, ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน, หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้, วิธีทำให้คนรัก, หลักสังคัมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน สังคหวัตถุ 4 ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีหลักการ

1. ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่ง

2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

3. อตถจริยา การประพฤติประโยชน์คือขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

4. สมานัตตตา (ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550)

สังคหวัตถุ 4 นี้จึงเป็นหลักธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขและสามารถครองใจคนได้อย่างดีที่สุด และในพุทธจริยานั้นพระองค์ทรงแสดงให้เห็นด้วยการปฏิบัติหลายลักษณะต่อหลายบุคคล ตั้งแต่ตรัสรู้ไปจนถึงวาระแห่งการปรินิพพาน

คิดถูก ทำถูก ชีวิตเปลี่ยน สุขและรวยก่อน

พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า จุดเริ่มต้นของคนที่จะประเสริฐและความสำเร็จทั้งปวงอยู่ที่ สัมมาทิฐิ หรือการคิด การมองอะไรให้ถูกมุม ถูกต้องตรงทาง เพราะความคิดเป็นกระบวนการแรกที่จะนำเราไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวก็ได้ เราจึงจำเป็นต้องสร้างกระบวนการคิดที่ถูกต้องให้สมองมีความรู้ทัน ถูกต้องและเฉียบแหลมอยู่เสมอเพื่อให้สามารถเลือกทางเดินและตัดสินใจในแต่ละย่างก้าวของชีวิตได้ในทิศทางที่ดี เดินไปบนเส้นทางที่ถูกได้ อันจะทำให้เราพบกับความสุขมากกว่าความทุกข์ คนรวยกับคนจนมหาเศรษฐีกับยากจน คนธรรมดากับยอดคน คนดีกับมหาโจรนั้นแตกต่างกันที่ความคิด ถ้าคิดดีคิดบวก ชีวิตจะเดินไปทางที่สว่าง ถ้าคิดชั่วตั้งแต่แรกชีวิตก็จะเดินไปทางที่มีมืดมน

“มนุษย์ทุกคนมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นผู้ให้ผล มีกรรมเป็นแดนเกิด” ความเข้าใจถูกในสิ่งนี้เป็นเรื่องสำคัญที่สามารถชี้ชะตาได้ว่าใครจะดีหรือเลว ใครที่สมควรได้รับการยกย่องว่าเป็นมหาเศรษฐี เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจว่า การที่จะดี จะสุข จะรวยนั้นมาจากการกระทำของตนทั้งสิ้น ดีก็ต้องได้ดีสักวัน ทำชั่วก็ต้องพบกับชีวิตที่ตกต่ำเพราะความชั่วที่ได้ทำนั้น ดังคำกล่าวพุทธสุภาษิต “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ความเข้าใจถูกต้องนี้จะทำให้เกิดความละอายเกรงกลัวต่อบาปเป็นเบื้องต้น ทำให้ตั้งใจทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรมีใจเป็นกุศลเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ดีจริงมีค่าประโยชน์น้อมนำไปปฏิบัติดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตรงทาง ตรงประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อว่าผลแห่งกรรมมีจริง นับได้ว่าชีวิตของมหาเศรษฐีได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว (ผู้จัดการออนไลน์, 2560)

ขั้นตอนที่ 3 เตรียมอุปกรณ์ กุญแจไขขุมทรัพย์มหาเศรษฐี คาถาหัวใจมหาเศรษฐี อุ อา กะ สะ และ หลักอิทธิบาท 4 เคล็ดลับไขขุมทรัพย์มหาเศรษฐีการที่คนคนธรรมดาจะกลายเป็นเศรษฐีได้ ร่ำรวยได้ หรือทำอะไรก็สำเร็จตามตามจุดมุ่งหมายได้นั้นต้องมีเคล็ดลับในเรื่องนั้นๆ ในหลักพุทธปรัชญาก็ได้แสดงหลักธรรมอันเปรียบเสมือนกุญแจไขขุมทรัพย์มหาเศรษฐี เป็นกุญแจพิเศษ 2 ดอก ที่มหาเศรษฐีทุกคนในโลกนี้ต้องมีคือ คาถาหัวใจมหาเศรษฐีและหลักอิทธิบาท 4 เคล็ดลับที่หนึ่ง คาถาหัวใจมหาเศรษฐี คาถาหัวใจมหาเศรษฐีเป็นหนึ่งในคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงแนะทางแห่งความเป็นผู้ประเสริฐ ทางแห่งความสุขและรวยเอาไว้ ต้องการชีวิตที่เต็มไปด้วยความสุข ร่ำรวยมีทรัพย์สินเงินทอง และเกรียติยศชื่อเสียง จะต้องปฏิบัติตามหลักธรรม 4 ประการนี้ให้ได้ คือ อุ อา กะ สะ ต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้แล้วนำไปปฏิบัติให้เกิดผล

ความหมายของคาถาหัวใจมหาเศรษฐี อุ อา กะ สะ (Tnews, 2560; แอมมีวเล็ทเชเวน, 2561)

1. อุ ย่อมาจากคำว่า อุฏฐานสัมปทา แปลว่า ให้ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการแสวงหาความรู้เพื่อทำงานให้ได้ดี ต้องหนักเอาเบาสู ในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย กิจการทั้งหลายต้องรู้จักรับผิดชอบให้สำเร็จลุล่วง

2. อา ย่อมาจากคำว่า อารักขสัมปทา แปลว่า ให้ถึงพร้อมด้วยการรักษาคุ้มครองทรัพย์สินเงินทองที่หามาได้ด้วย ความ ขยันหมั่นเพียร ไม่ให้เงินทองรั่วไหลมึอันตราย ระมัดระวังการใช้จ่ายใช้สอยมิให้เปลืองเงินทองโดยใช่เหตุ และรู้จักทำให้เงินนั้นเกิดประโยชน์สูงสุดหรือให้เงินนั้นงอกเงยขึ้นด้วย

ความชอบธรรม ไม่ลงทุนอะไรที่เกินกำลัง เพราะนี่คือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่เลี้ยงตัวเองได้อย่างสุขกายสบายใจไม่ต้องอยู่ร้อน นอนทุกข์ มีชีวิตที่แสนสุขอยู่กับคำว่า “พอ” ให้ได้

3. เก ย่อมมาจากคำว่า กัลยาณมิตรตตา แปลว่า การมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่วเป็นมิตรสหาย เพราะคบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล คบคนจึงต้องดูหน้าว่าเพื่อนเป็นคนดีที่มีลักษณะไม่เป็นคนปอกลอก ไม่ดีแต่พูด ไม่เป็นคนชักชวน ไปในทางฉิบหาย ชวนกัน ไปกินเหล้าเมายา เทียวกลางคืน มั่วเมาในการเล่นและผิการพนันเข้าสิงจิตใจ พยายามรักษาเพื่อนดีๆ ถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือค้ำ จุนกันไปในทางโลกและทางธรรม รักเพื่อนเหมือนรักตัวเองก็จะได้เพื่อนดีๆ มาส่งเสริมกันและกัน มีเพื่อนดีมีหนึ่งถึงจะน้อย ดีกว่าร้อยเพื่อน คิตรีชยา เหมือนมีเกลือนิดหน่อยด้อยราคา ดีกว่าน้ำเค็มเต็มทะเล

4. สะ ย่อมมาจากคำว่า สมชีวิตา แปลว่า การเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ รู้จักกำหนดรายรับและรายจ่าย อย่าให้สุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือยหรืออวดคัดขัตสนจนเกินไปให้รู้จักใช้เงินอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม รวมถึงสิ่งที่หามาได้ด้วยอย่างชาญฉลาด

คาถาหัวใจมหาเศรษฐีทั้ง 4 ประการนั้นคือ ขยัน หมั่นรักษา คบหาคนดี มีชีวิตพอเพียงหากปฏิบัติตาม พึงหวังผลเป็นมหาเศรษฐีหรือผู้ประเสริฐได้อย่างแน่นอน

เคล็ดลับที่สอง อิทธิบาท 4 อิทธิบาท หรือ อิทธิบาท 4 เป็นศัพท์ในพระพุทธศาสนา หมายถึงฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี 4 ประการ คือ

1. ฉันทะ คือ ความต้องการที่จะทำ ไฟใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป หมายถึงความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่คิดจะทำหรือสิ่งที่กำลังทำอยู่ และเป็นข้อปฏิบัติสำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในที่สุด

2. วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นๆ ด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง หมายถึงความขยันหมั่นเพียรด้วยความพยายามอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ

3. จิตตะ (ความคิด) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝน ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป หมายถึงการเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานอย่างกระตือรือร้น

4. วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น หมายถึง การรู้จักใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญให้ถ้วนถี่รอบครอบ เมื่อพบปัญหาข้อบกพร่องจะได้แก้ไขได้ทัน่วงที

จึงกล่าวได้ว่าหลักอิทธิบาท 4 นี้เป็นหลักธรรมเปรียบเสมือนกุญแจไขประตูสู่ความสำเร็จในชีวิตและงานให้เจริญรุ่งเรือง จำเป็นต้องทำความเข้าใจและเพียรปฏิบัติไม่ให้ข้อใดข้อหนึ่งลดน้อยถอยลง ทำทุกวัน ทำทุกงานจนกลายเป็นนิสัย ที่เรียกว่า นิสสัยมหาเศรษฐีนั่นเอง

ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการตามเป้าหมาย การประกอบอาชีพสุจริตทุกชนิดสามารถทำให้บุคคลประสบความสำเร็จเป็นมหาเศรษฐีได้จริงนั้นสิ่งจำเป็นสองประการที่ต้องรำลึกอยู่เสมอได้แก่การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกๆด้าน ตรงกับคำสอนในเรื่องทศทั้ง 6 คือ ทศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดา มารดา, ทศเบื้องขวา ได้แก่ ครูบาอาจารย์, ทศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยาหรือสามี, ทศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรสหาย, ทศเบื้องล่าง ได้แก่ คนรับใช้ ลูกน้อง, ทศเบื้องบน ได้แก่ สมณะชีพราหมณ์ทั้งหลาย และหวังผลแห่งความสำเร็จได้แน่นอนไม่พลาดนั้นต้องปฏิบัติด้วยหลักแห่งมรรค 8 มรรค แปลว่า ทาง ในที่นี้หมายถึง

ทางเดินของใจ เป็นการเดินจากความทุกข์ไปสู่ความเป็นอิสระ หลุดพ้นจากทุกข์ซึ่งมนุษย์หลงยึดถือและประกอบขึ้นใส่ตนด้วยอำนาจของอวิชชา มรรคมืองค์แปด คือต้องพร้อมเป็นอันเดียวกันทั้งแปดอย่างดุจเชือกพันแปดเกลียว

มรรคมืองค์แปด คือ 1. สัมมาทิฐิ คือ ความเข้าใจถูกต้อง 2. สัมมาสังกัปปะ คือ ความใส่ใจถูกต้อง 3. สัมมาวาจา คือ การพูดจาถูกต้อง 4. สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำถูกต้อง 5. สัมมาอาชีวะ คือ การดำรงชีพถูกต้อง 6. สัมมาวายามะ คือ ความพากเพียรถูกต้อง 7. สัมมาสติ คือ การระลึกประจักษ์ใจถูกต้อง 8. สัมมาสมาธิ คือ การตั้งใจมั่นถูกต้อง การปฏิบัติธรรมทุกชั้นตอน รวมลงในมรรคอันประกอบด้วยองค์แปดนี้ เมื่อย่นรวมกันแล้วเหลือเพียง 3 คือ ศีล - สมาธิ - ปัญญา สรุปสั้น ๆ คือ การปฏิบัติธรรม(ศีล-สมาธิ-ปัญญา)ก็คือการเดินตามมรรค

### บทสรุป

ตามที่กล่าวมาทั้งหมดชี้ให้เห็นได้ว่า พุทธปรัชญาเรื่องวิชามหาเศรษฐีที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในธรรมบทต่างๆ นั้นสามารถนำมาใช้กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคนทุกอาชีพสามารถยึดเป็นธรรมนูญในชีวิต เพื่อนำพาชีวิตประสบความสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์คือความร่ำรวย ความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ ความเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี เป็นผู้ถึงพร้อมด้วย โภคทรัพย์อันหมายถึงทรัพย์ภายนอกและอริยทรัพย์ คือ ทรัพย์ภายใน ได้เป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้าและสามารถส่งผลให้ผู้ปฏิบัติตาม เข้าถึงประโยชน์ยิ่งใหญ่อันพึงหวังคือ นิพพาน ได้อย่างจริงแท้แน่นอนหากบุคคลผู้ยังสงสัยในพุทธปรัชญาข้อนี้อยู่ให้รีบลงมือพิสูจน์ได้แล้วคำตอบจะประจักษ์แก่ตัวบุคคลเองดังคำกล่าวที่ว่า ธรรม เป็น อกาลิก ไม่จำกัดกาล จึงชี้ให้มาพิสูจน์ด้วยตนเอง บทความนี้เป็นเพียงบางส่วนของคำสอนเท่านั้นหากบุคคลผู้สนใจสามารถศึกษาได้โดยตรงจากพระไตรปิฎกซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

### แหล่งอ้างอิง

- ไทยพับลิก้า. (2561, 17 กุมภาพันธ์). “ฉลาดบริหารเงิน...สไตล์ชาวพุทธ” กับ “พระไพศาล วิสาโล”...การจัดการเงิน - การจัดการที่ใจ ให้ทรัพย์เป็นบ่าวไม่ใช่นายเรา. <https://thaipublica.org/2018/02/financial-literacy-buddhist-style/>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2560, 1 มิถุนายน). ธรรมะกับชีวิตประจำวัน : ล้มเหลว ไม่ล้มเลิก “พุทธะ” ผู้ชนะตัวจริง. <https://mgronline.com/dhamma/detail/9600000055717>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). ธรรมานุชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- วิโรจน์ วิชัย. (2553). พุทธปรัชญาคืออะไร. Blogspot. [https://wirotephilosophy.blogspot.com/2010/01/blog-post\\_965.html](https://wirotephilosophy.blogspot.com/2010/01/blog-post_965.html)
- แอมมิวเล็ทเซเว่น. (2561). คาถาหัวใจเศรษฐี หลวงพ่อทันใจ. LnwShop. <http://www.amulet7.com/webboard/viewtopic/76>
- Tnews. (2560, 3 พฤศจิกายน). อุอาทะอะ-อาทะอะอะ-อะอะอะ-อะอะอะ-คาถาหัวใจมหาเศรษฐีหนึ่งในคำสอนของพระพุทธเจ้า..ทางแห่งผู้ประเสริฐ-ทางแห่งความสุข. <https://www.tnews.co.th/variety/374892>